

VIII Právní systém EU. Prameny unijního práva

VIII.1 Systém práva Evropské unie

Evropská unie se výrazně odlišuje od všech ostatních mezinárodních organizací především tím, že od členských států získala pravomoc vytvářet právní normy závazné nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států (osoby). Společenství (dnes Unie) si tak vytvořila svůj vlastní právní systém. Je nepochybné, že tento svébytný právní systém, nazývaný unijní právo, nepatří jako celek ani do práva mezinárodního, ani do vnitrostátního práva členských států.

Tento oddíl se týká evropského práva a je záměrně nazván „Právo Evropské unie“. Pojem *evropské právo*, který je často používán, není zcela přesný. Z hlediska jazykového výkladu je totiž podstatně širší.

Pojem *evropské právo* svým označením pokrývá veškeré právo, jehož teritoriální působnost je omezena na evropský kontinent. Patří sem proto:

- a) **Regionální (evropské) mezinárodní právo**, tedy zejména mezinárodní smlouvy, jejichž teritoriální působnost je omezena na Evropu. Takové smlouvy jsou vytvářeny především v rámci Rady Evropy, která je evropskou regionální politickou organizací bez jakékoli souvislosti s Evropskou unií. Na půdě této organizace vzniklo několik desítek mezinárodních smluv. Česká republika je smluvní stranou většiny z nich (např. Evropská úmluva o lidských právech). Jedná se ovšem o běžné mezinárodní právo, o němž pojednává oddíl B této publikace.
- b) **Právo vytvářené v rámci Evropské unie**. Tento systém je autonomní jak ve vztahu k právu vnitrostátnímu, tak mezinárodnímu. Unijní právo je zcela specifické, neboť je projevem nadstátnosti EU a tím podřízenosti členských států a jednotlivců Unii.
- c) Nejširší výklad pojmu *evropské právo* zahrnuje také **vnitrostátní právní řády evropských zemí**. K tomuto pojetí ale v našem výkladu vůbec nepřihlížíme.

Předmětem podrobného výkladu oddílu C bude *pouze právo EU*, tedy vše, co je uvedeno pod bodem b). Pokud bude v dalším textu použit termín evropské právo, pak budeme mít na mysli skutečně jen právo EU, nikoli regionální evropské mezinárodní právo.

Povaha práva Společenství (dnes Unie) byla mimo jiné specifikována Soudním dvorem v řadě rozhodnutí. Konstatování Soudního dvora lze shrnout do následujících základních tezí:

1. Členské státy v určitých oblastech omezily svou svrchovanost ve prospěch Společenství (a jeho právního řádu). Vztahy mezi členskými státy uvnitř Společenství jsou regulovány právem Společenství, které znamená v některých případech derogaci základních zásad mezinárodního práva (např. omezení suverenity, která má za následek mimo jiné neuplatnění *zásady svrchované rovnosti*).
2. Zřizovací smlouvy Společenství a další mezinárodní smlouvy je měnící nebo doplňující mají jinou charakteristiku než „obyčejné“ mezinárodní smlouvy. Tvoří totiž zároveň „ústavu“ Společenství a právo odvozené od nich (tj. vytvářené druhotně na jejich základě) tvoří vnitřní právo Společenství.
3. Právo Společenství je specifický právní systém odlišný od práva mezinárodního i od vnitrostátního práva členských států.

Vše uvedené dnes platí pro právo Evropské unie.

Samotné právo Unie není homogenním celkem. Zahrnuje několik složek, z nichž každá má svá specifika. Na systém práva Unie můžeme nahlížet z několika hledisek:

- a) Přístup *strukturální*, tedy kategorizace jeho norem podle *způsobu, resp. subjektu jejich tvorby*. Toto dělení pak bude vypadat následovně:
- normy vytvářené členskými státy (akty členských států – především *mezinárodní smlouvy* – tzv. zřizovací), tedy **právo primární**,
  - normy vytvářené orgány Unie (akty Unie) na základě zmocnění práva primárního (**právo sekundární**),
  - **mezinárodní smlouvy** uzavírané EU (a případně zároveň členskými státy) se státy nečlenskými,
  - **obecné zásady unijního práva**, vznikající zobecňováním existujících pravidel práva, a to jak unijního, tak i členských států. Jejich formulaci nacházíme v judikatuře Soudního dvora.

Dále se budeme zabývat jen prvními dvěma položkami.

- b) Hledisko vnitřního uspořádání systému, tedy *hierarchie jeho norem*:
- „ústava“ Unie, kterou tvoří zřizovací smlouvy tří Společenství a další smlouvy je měnící a doplňující (dnes je to Smlouva o EU a Smlouva o fungování EU, případně Smlouva o EURATOMu),
  - ostatní unijní předpisy, které musí být s „ústavou“ v souladu.
- c) Z hlediska *obsahového* lze systém práva EU rozdělit na dvě velké části: právo *institucionální* (institutional law, droit institutionnel) a *materiální* (substantive law, droit matériel). Právo **institucionální** upravuje organizační strukturu Unie, složení a pravomoci jednotlivých orgánů, vztahy mezi nimi apod. Naproti tomu právo **materiální**, z hlediska rozsahu nesrovnatelně objemnější, reguluje jednotlivé oblasti vlastních činností Unie, tedy právní vztahy vznikající při vytváření a fungování jednotného vnitřního trhu, měnové unie a při provádění jednotlivých společných politik Unie.

Při této příležitosti je třeba uvést, že vnitřní obsahová struktura práva EU odpovídá jen z malé části struktuře vnitrostátních právních systémů. Vnitřní obsahové dělení práva EU je ryze účelové a *systém práva Unie není z hlediska svého obsahu a následného členění tak kompaktní, jako jsou vnitrostátní právní řády* jednotlivých států. Právo Unie v první řadě věcně pokrývá jen některé oblasti práva, a to zpravidla ještě jen částečně a zcela účelově, tedy nevyváženě. Můžeme tak mluvit např. o *soutěžním právu EU*, nikoli však již o *právu občanském*.

VIII.2 Akty členských států (primární právo)

Akty členských států jsou prvotním pramenem *základních pravidel, na nichž Unie spočívá*. Vzhledem k tomu, že jde o akty států jakožto subjektů mezinárodního práva, tedy subjektů, které se komukoli podřizují pouze dobrovolně, na základě svého souhlasu, označuje se právo takto vzniklé jako **primární právo Unie**. Patří sem *mezinárodní smlouvy* sjednané mezi členskými státy, zvané zřizovací smlouvy (nikoli ty, které jsou sjednány orgány Unie se státy nečlenskými). Kromě zřizovacích smluv existují ještě ve velmi omezeném počtu smlouvy další, které upravují jednotlivé dílčí otázky v oblastech, kde je společná úprava nezbytná, avšak kam nesahá pravomoc Unie.

Neexistuje žádný oficiální seznam smluv primárního práva, avšak výčet nejdůležitějších z nich, které do této kategorie spadají nepochybně, vypadá takto (první letopočet označuje rok přijetí, druhý rok vstupu v platnost):

- Pařížská smlouva (o zřízení ESUO) (1951/1952, platnost skončila 2002),
- Římská smlouva (o zřízení EHS) (1957/1958),
- Římská smlouva (o zřízení Euratomu) (1957/1958),

- Úmluva o některých orgánech společných Evropským společenstvím (Slučovací smlouva) (1965/1967),
- Jednotný evropský akt (1986/1987),
- Maastrichtská smlouva o Evropské unii (1992/1993),
- Amsterdamská smlouva o revizi Maastrichtské smlouvy o EU (1997/1999),
- Smlouva z Nice (2000/2003),
- Lisabonská smlouva (2007/2009).

K tomuto výčtu je ještě třeba doplnit **smlouvy rozpočtové** a zejména **smlouvy o přístupu nových členů**.

Tyto smlouvy nejsou obyčejnými mezinárodními smlouvami. Jejich změna není možná pouhým souhlasným projevem vůle smluvních stran, jako je tomu v mezinárodním právu, ale vyžaduje se zvláštní procedura, zahrnující rozhodnutí Rady EU o svolání mezivládní konference. Jen tato konference může přijmout změny. Tyto změny ve formě další nové smlouvy pak musí být přijaty jednomyslně všemi členskými státy (cestou ratifikace).

VIII.3 Akty orgánů Unie (sekundární právo)

VIII.3.1 Druhy aktů Unie

Termínem „akty Unie“ se rozumí **legislativní a nelegislativní akty orgánů Unie** (tedy nikoli členských států) vydávané na *základě smluv*. Jde o tzv. **sekundární právo**. Jsou to následující druhy aktů:

1. nařízení (regulations),
2. směrnice (directives),
3. rozhodnutí (decisions),
4. doporučení (recommendations),
5. stanoviska (opinions).

ad 1. Nařízení je závazný akt normativní povahy (tedy *právní normativní akt*). Je to pravidlo obecně závazné jak na úrovni Unie, tak na úrovni jednotlivých členských států. Je závazné ve všech členských státech, není-li zcela výjimečně stanoveno jinak. Může tedy *přímo* zavazovat jak členské státy, tak i jejich *vnitrostátní subjekty práva* (osoby, tj. jednotlivce). Nařízení je pro právo Unie tím, čím je pro vnitrostátní právo zákon. Platí tak ve všech členských státech pro všechny subjekty, na něž se vztahuje, včetně jednotlivců (fyzických a právnických osob).

ad 2. Směrnice naproti tomu nemá obecnou závaznost ve vztahu k jednotlivcům. Je to akt zavazující jen subjekty, jimž je adresován – a těmi mohou být *výhradně členské státy*. Směrnice předepisuje jen *výsledek, jebož má být dosaženo*, zatímco formy a metody dosažení tohoto cíle zůstávají na vůli států. Směrnice jsou adresovány členským státům *obecně*, a v tomto smyslu mají normativní (tedy nikoli individuální) povahu.

Srozumitelněji řečeno, směrnice zpravidla stanoví více či méně podrobně určité zásady, které mají být vtěleny do právních řádů členských států, a to způsobem, jaký je v daném státě z hlediska formy potřebný (nejčastěji přijetím nebo změnou zákona). Směrnice určuje, jak má být určitá otázka upravena právními předpisy členských států. Za tímto účelem všechny směrnice obsahují *lhůtu*, do jejíhož ukončení musí být transponovány (implementovány) do vnitrostátního práva, tedy zapracovány do vnitrostátních předpisů.

Není-li směrnice transponována řádně (tj. úplně a správně) a včas, mohou (avšak nutně nemusí) nastat pro členský stát tyto důsledky:

- a) Stát v každém případě porušuje právo Unie a může být postižen (řízení před Komisí a před Soudním dvorem, v konečném stadiu případně i uložení pokuty) (viz dále kapitolu o vynuucování práva EU).
- b) Neimplementovaná směrnice může získat přímý účinek, tj. jednotlivec se jí může dovolávat v soudním řízení, i když mu původně nebyla určena. Znamená to, že neprovedená směrnice získává z hlediska jednotlivce vlastnost nařízení.
- c) Neimplementovaná směrnice může získat nepřímý účinek, což znamená, že vnitrostátní předpis musí být interpretován v jejím smyslu, i když nebyl změněn.
- d) Vznikne-li neimplementací směrnice škoda jednotlivci, odpovídá za ni příslušný členský stát.

Nařízení se používá tam, kde je třeba vytvořit přímou unijní právní úpravu určité otázky, tedy úpravu „na unijní úrovni“ relativně nezávislou na vnitrostátním právu členských států. Nařízení také představuje unifikovanou úpravu jednotnou pro všechny členské státy. Metoda nařízení je tak typická např. pro unijní soutěžní právo (ochrana hospodářské soutěže v měřítku vnitřního trhu EU, nikoli trhu jednotlivých členských států), pro otázky sociálního zabezpečení migrujících osob (tj. osob, které využily svobody volného pohybu osob v EU, nikoli osob žijících a pracujících výhradně ve svém domovském státě), pro některé společné politiky, jako např. měnová politika (jednotná měna je záležitostí komunitární, nikoli členských států), zemědělská politika, vnější obchodní vztahy EU apod.

Naproti tomu **směrnice** slouží převážně ke sblížení (harmonizaci) obsahu vnitrostátních právních předpisů členských států. Směrnice na rozdíl od nařízení nevytváří autonomní unijní úpravu, ale vede k tomu, že vnitrostátní předpisy členských států musí zajišťovat určitý standard, který směrnice stanoví. Typickými oblastmi tzv. „směrnicevého práva“ jsou např. ochrana spotřebitele, daně, pracovní právo, právo obchodních společností apod.

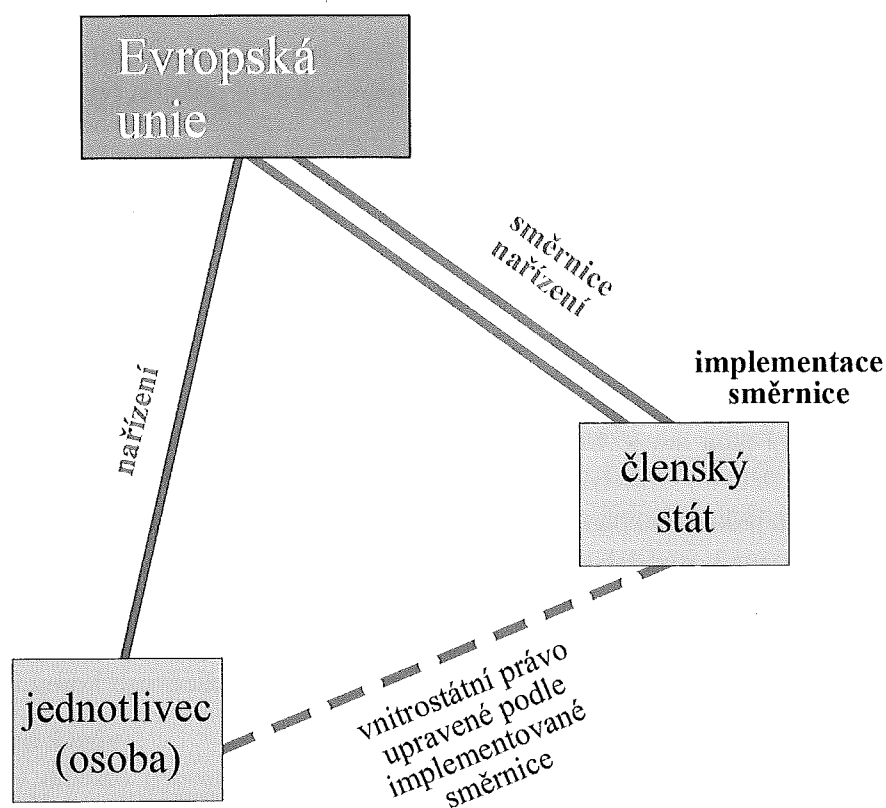
ad 3. Rozhodnutí je zejména individuálním aktem zavazujícím pouze subjekty, jimž je adresováno. Na rozdíl od směrnice to však mohou být nejen členské státy, ale i jiné subjekty (např. orgány Unie).

Typickým příkladem individuálních rozhodnutí jsou rozhodnutí Komise v oblasti ochrany hospodářské soutěže (rozhodnutí o přípustnosti fúze podniků, o přípustnosti státní podpory apod.), dále rozhodnutí Komise o dočasné výjimce ze směrnice pro určitý členský stát.

Kromě individuálních rozhodnutí existují běžně i rozhodnutí s normativním dopadem. Tak na příklad rozhodnutí Komise č. 99/179 stanoví (obecně) ekologická kritéria pro přípustnost používání unijní „eko-nálepký“ na obuvnické výrobky. Takováto rozhodnutí Komise se podobají našim vyhláškám (jakožto podzákonným aktům). Jiným příkladem může být rozhodnutí Rady, jímž byl zřízen Soud prvního stupně (dnes Tribunál).

ad. 4 a 5. Doporučení a stanoviska nejsou právními akty a jsou tedy právně nezávazná. Mají jen pomocnou roli, jejich nerespektování nelze právně sankcionovat.

Schéma č. 9: Použití nařízení a směrnic na jednotlivé vztahy

VIII.3.2 Legislativní pravomoci a postupy Unie

Akty sekundárního práva, mají pravomoc vydávat určité orgány Unie (Rada, Evropský parlament, Komise). Pravomoci orgánů Unie vydávání aktů sekundárního práva jsou obsažena v jednotlivých konkrétních ustanoveních SFEU, kde je rovněž vždy specifikována procedura přijetí v daném případě. Legislativní postupy jsou dvojího druhu: řádný a zvláštní.

1. Řádný postup, který je nejrozšířenější, znamená návrh Komise a spolurozhodování o tomto návrhu Radou a Evropským parlamentem, přičemž Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou.
2. Zvláštní postup je pak jiný než řádný a je vždy v příslušném ustanovení specifikován. Např. podle čl. 113 SFEU je postup při přijímání harmonizačních směrnic ve věci nepřímých daní (DPH, spotřební daně) takový, že na návrh Komise Rada rozhoduje sama, a to jednomyslně, a Evropský parlament, jakož i Hospodářský a sociální výbor jsou konzultováni.

Uvedené ustanovení je příkladem založení pravomoci EU v konkrétním případě. Zatímco toto ustanovení svěřuje Radě a Evropskému parlamentu zcela jednoznačně specifické pravomoci, jde **článek 352 SFEU** mnohem dál, neboť **zakládá pravomoc k přijetí jakéhokoli opatření, které je nutné k dosažení cílů Unie**. Vzhledem k tomu, že zde se zakládá nová pravomoc orgánů Unie, dosud nestanovená Smlouvami, rozhoduje Rada jednomyslně poté, co obdrží souhlas Evropského parlamentu. Příkladem aktu přijatého na základě tohoto systému je směrnice č. 90/366 rozšiřující režim volného pohybu osob na studenty.

VIII.3.3 Základní formální náležitosti aktů Unie

VIII.3.3.1 Odůvodnění

Nejdůležitějším formálním požadavkem je uvádění odůvodnění přijímaného aktu. Nařízení, směrnice a rozhodnutí Rady a Komise musí uvádět důvody, na nichž je jejich přijetí založeno. Podle vyjádření Soudního dvora odůvodnění aktu pomáhá zejména při výkladu, tedy subjektům (stranám) při uplatňování jejich práv, jakož i Soudnímu dvoru při výkonu jeho dozorové funkce (a zejména při posuzování platnosti aktu). Členské státy se mohou z odůvodnění dovědět, jaké jsou okolnosti aplikace SFEU orgány Unie. Evropský parlament může na základě odůvodnění dát zasvěcenější stanovisko, když se vyjadřuje k návrhu.

Odůvodnění vždy najdeme v preambuli, tedy úvodní části nařízení, směrnice či rozhodnutí. Tyto preambule bývají někdy velmi rozsáhlé a parafrázuji a zdůvodňují to, co je dále uvedeno ve vlastním článkovaném textu.

VIII.3.3.2 Číslování a jiné označování předpisů sekundárního práva

U každého předpisu je především uvedeno, který orgán ho přijal (např. směrnice Rady a Evropského parlamentu, rozhodnutí Komise). Následuje číslo, které je přiděleno podle těchto pravidel: Nařízení se číslují podobně, jako české zákony, tj. po pořadovém čísle komunitárního předpisu v příslušném kalendářním roce následuje za lomítkem poslední dvojčíslí nebo celé čtyřčíslí tohoto roku (např. nařízení č. 88/1999/ES). U směrnic a rozhodnutí je pořadí obráceno, tj. napřed je uveden rok a za lomítkem číslo (např. směrnice č. 2002/348/ES). Písmena za druhým lomítkem označují příslušné Společenství, resp. Unii. Od roku 2016 se nařízení číslují stejně jako směrnice (tedy napřed ročník a pak pořadové číslo).

Příklady plných a zjednodušených označení:

- nařízení Rady č. 694/2003/ES - nařízení č. 694/2003,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES - směrnice č. 2004/38.

VIII.3.3.3 Vyhlášení (publikace) a notifikace

Nařízení se povinně publikují (vyhlašují) v Úředním věstníku Evropské unie (Official Journal/Journal officiel - dříve Úřední věstník Evropských společenství). Směrnice a rozhodnutí se notifikují svým adresátům a jejich publikace v Úředním věstníku není povinná, i když v praxi směrnice jsou vyhlašovány všechny.

Vstup v platnost je buď stanoven aktem samotným nebo, není-li tomu tak, nastává dvacátým dnem následujícím po publikaci, je-li publikován. Individuální akty (rozhodnutí) nabývají účinnosti notifikací adresátu.

VIII.4 Obecné zásady unijního práva

Obecné zásady (general principles, principes généraux) jsou obsahově obecná, a tudíž relativně abstraktní pravidla. Nejde nám zde o obecné zásady právní v jejich nejobecnější podobě, ale spíš o základní zásady, které ovládají unijní právo. Žádný právní řád nemůže ve svých předpisech pamatovat na každý detail úpravy. Konkretizace existujících pravidel a zaplňování mezer náleží judikatuře soudů. Tato kreativní role soudů se však musí uskutečňovat v rámci příslušného právního řádu. Soudní dvůr trvale vychází z toho, že pravidla unijního práva mohou být vyvozena nejen z práva primárního a sekundárního, ale i z obecných zásad.

Zdroje základních zásad jsou dva: zřizovací smlouvy (tedy primární právo EU) na jedné straně a vnitrostátní právní řády členských států (zejména jejich ústavní pravidla) na straně druhé.

VIII.5 Evropský soudní dvůr jako tvůrce práva - právní povaha jeho rozhodnutí

Judikaturou nazýváme rozhodovací činnost soudu nebo soudů, projevující se ve formě soudních rozhodnutí. Soudní rozhodnutí (ve věci samé označované jako rozsudek či náleze, ve věci procesní pak jako usnesení) jsou *akty aplikace práva*, tedy individuální (nikoli normativní) akty, jimiž je právo aplikováno na konkrétní případ.

V kontinentálním systému práva, do něhož náleží i právo české, nemají soudní rozhodnutí normativní, tedy obecně závaznou povahu; vztahují se jen na subjekty, jimž jsou určeny (nejčastěji strany sporu) a nemají žádné účinky na osoby třetí. Proto se označují jako individuální akty - jejich závaznost se omezuje na subjekty v nich specifikované. Naproti tomu v systému práva angloamerického mají určitá soudní rozhodnutí povahu precedenční, tedy normativní. Nikoli však v tom smyslu, že by zavazovaly subjekty stojící mimo příslušné řízení, ale jsou co do svého obsahu závazné pro všechny soudy nižší, které je musí při svém vlastním rozhodování stejných nebo podobných případů respektovat. Pokud jde o právo EU, stojí jako celek mimo oba uvedené systémy, případně je považováno, se značnou dávkou zjednodušení, za jejich hybrid.

Pojednání o platné úpravě či rozboru norem práva EU se nespokojují s vlastním smluvním či legislativním textem, ale téměř vždy odkazují na množství rozhodnutí Soudního dvora, na jejichž základě obsah daného textu specifikují. Judikatura Soudního dvora je obecně považována za směrodatnou, jakoby obsah práva EU nebyl určen jen zněním vlastního textu příslušného předpisu, ale také jeho výkladem na základě předchozí judikatury Soudního dvora.

Znamená to, že judikatura Soudního dvora je *obecně závazná*? Je skutečně objektivní právo EU obsahově vytvářeno či dotvářeno jeho rozhodnutími? Je třeba vzít v úvahu důležitou skutečnost, že Soudní dvůr není soudem národním. Jako takový má *zcela odlišnou funkci*: jeho posláním není jen aplikace práva při rozhodování o existenci nebo neexistenci subjektivních práv a řešení sporů, ale také, a to zejména, zajištění jednotného výkladu a aplikace práva Unie ve všech členských státech.

Právním základem širší závaznosti judikatury ESD je článek 19 Smlouvy EU: „*Soudní dvůr EU zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv.*“ ESD tedy interpretačně dotváří existující právo. Činí tak i formulací celých zásad či teorií, které vyvozuje nejen z jednotlivých ustanovení, ale především ze Smlouvy ES (dnes SFEU) jako celku. Pokud takto vyvozuje zásady pro aplikaci práva EU v členských státech, pohybuje se na hranici své pravomoci. Použitá výkladová metoda je především teleologická (účelová). Soudní dvůr vychází z toho, že musí zajistit co největší účinnost a prosaditelnost komunitárního práva v členských státech.

Národní soudy jsou tak povinny respektovat rozhodnutí ESD o výkladu či aplikaci pravidel komunitárního práva (at' už přijaté v daném konkrétním případě v řízení o předběžné otázce nebo v minulosti v jiných případech), neboť mají povinnost aplikovat komunitární právo správně, přičemž správnost určuje na základě článku 19 Smlouvy EU Soudní dvůr.

Obecná závaznost rozhodnutí ESD tak nevyplývá z jejich precedenčního charakteru, který neexistuje, ale z toho, že soudy členských států mají povinnost aplikovat unijní právo správně, tedy tak, jak ESD stanovil. V případech pochybností o platnosti nebo výkladu unijního předpisu může národní soud vznést dotaz na ESD.

VIII.6 Závaznost a aplikace unijního práva v členských státech

Unijní právo je z titulu zřizovacích smluv v členských státech bez dalšího závazné, a to nejen pro členské státy, ale i pro jednotlivce. U mezinárodního práva jsme viděli, že to je závazné svou podstatou jen pro členské státy. Pokud je však účelem mezinárodní smlouvy právně upravit poměry jednotlivců, je stát

povinen učinit takové opatření, aby taková smlouva nabyla vnitrostátní závaznosti a na jednotlivce se skutečně vztahovala stejně jako vnitrostátní pramen práva. Jaké opatření to bude, ponechává mezinárodní právo na vůli států. Zajímá ho jen výsledek, nikoli metoda realizace.

V případě unijního práva je tomu jinak. Toto právo samo stanoví, že je v členských státech přímo závazné samo o sobě. Předpisy unijního práva určené jednotlivcům jsou tak pro tyto jednotlivce bezprostředně závazné bez ohledu na opatření členského státu.

VIII.6.1 Přímý účinek unijního práva

Předpisy unijního práva, které jsou přímo aplikovatelné (tj. nevyžadují vydání prováděcího předpisu vnitrostátního práva) jsou pro jednotlivce bezprostředně závazné. V terminologii unijního práva mají tzv. **přímý účinek**. Znamená to, že jednotlivec se jich může vůči členskému státu dovolávat (např. žalobou před soudem) a státní orgán je povinen takový předpis bez dalšího aplikovat. Jednotlivci vyplývají z unijního práva oprávnění (např. volně se usazovat na území zvoleného členského státu), ale i povinnosti (pro podniky např. nezneužívat dominantního postavení na trhu).

Přímý účinek je typický pro nařízení, která jsou určena právě jednotlivcům. Naproti tomu směrnice za normálních okolností přímý účinek nemají, protože jsou určeny členským státům, které mají jejich obsah zapracovat do vnitrostátního práva. Přímý účinek pak má tato vnitrostátní úprava. Ustanovení zřizovacích smluvy (primární právo) mají přímý účinek, jsou-li přímo aplikovatelná. V pochybnostech rozhoduje ESD.

VIII.6.2 Přednost unijního práva

Uplatnění zásady přímého účinku může vést k tomu, že se dostane do obsahového rozporu předpis práva unijního s předpisem národním upravujícím stejný právní vztah jiným způsobem. Pak je nutno zodpovědět otázku, který z nich je relevantní, tj. který z nich má být použit. Odpověď přináší samo unijní právo - stanoví svou přednost. Je zde situace analogická mezinárodním smlouvám - v případě rozporu se aplikuje předpis unijního práva, přičemž nepoužitý národní předpis přetrvává, tj. nestává se neplatným. Stejně jako u mezinárodních smluv je zde **aplikační přednost** předpisu unijního práva. Nejde o rozdílný stupeň právní síly, pouze o přednostní použití.

Obě uvedené zásady (přímého účinku a přednosti) jsou na rozdíl od mezinárodního práva v unijním právu obsaženy, avšak nikoli explicitně. Vyvodil je z obsahu a ducha Smlouvy EHS Evropský soudní dvůr svou judikaturou již v první polovině 60. let minulého století.